

中
医

Vybrané termíny čínské medicíny a jejich uchopení v českém jazyce 3

《精选中医词汇中的表达及其在捷克语中的理解 3》

Zdeněk Chmelka, MAT
mujsalekcaje2016@gmail.com

中医五大支柱疗法

Pět pilířů TČM (také Pět metod / technik TČM)

砭 **biān** metoda bian – dnes zejm. guasha (škrabka)

针 **zhēn** jehla

灸 **jiǔ** moxa

} akupunktura (kov + oheň)

药 **yào** byliny (fytoterapie)

导引按跷 **dǎoyǐn ànqiāo** cvičení daoyin + masáže („akupresura“)

+ 养生法 **yǎngshēngfǎ** metody „pěstování života“ (cvičení – qigong, taiji, dietetika...)

Opakování: 1. a 2. přednáška

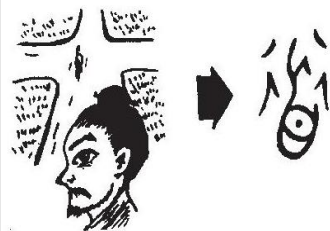

道

Cesta; Matka / Zdroj všech jevů a věcí; Prvopočátek veškerenstva; beztvary a bezejmenný Původce všech jevů a věcí; univerzální Jednota; Absolutno, „vše-zahrnující“ ...

道 dào

[附] 导(導) dǎo

Hlava na rozcestí – oko hledající tu „správnou“ Cestu; „od hlavy až k patě“ .

道 dào

DAO (TAO)

Opakování: 1. a 2. přednáška

阴 YIN: nitro, kontrakce, jemnost, spodní část, chlad, tma, krev (xue), klid, hmota, prostor, ženský princip, Země...

阳 YANG: povrch, expanze, tvrdost, horní část, světlo, teplo, qi, pohyb, duchovno, čas, mužský princip, Nebesa...

阴阳理论 yīnyáng lǐlùn

TEORIE O YIN A YANGU

Opakování: 1. a 2. přednáška

- 1) *Dech*
- 2) *Vitální síla / energie*
- 3) *Vzduch*

Zdroj post-natální (post-nebeské) energie:

米 mǐ rýže = 阴 }
气 qì dech = 阳 } 阴阳

气 qì

QI

氣

Opakování: 1. a 2. přednáška

五行理论 wǔxíng lǐlùn

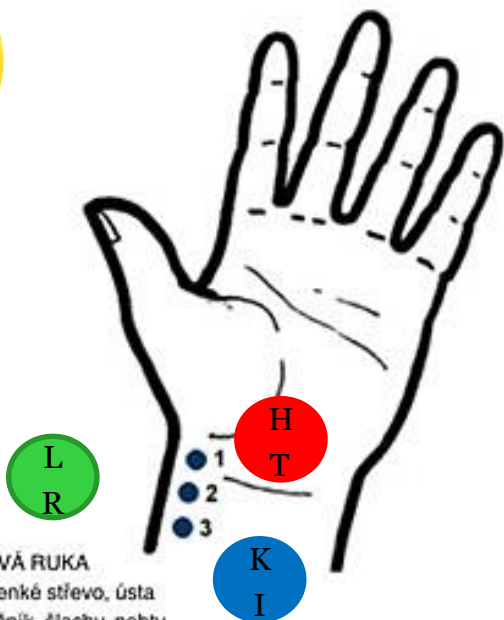
TEORIE PĚTI HYBATELŮ

木	mù	wood	dřevo
火	huǒ	fire	ohněň
土	tǔ	earth	země
金	jīn	metal	kov
水	shuǐ	water	voda

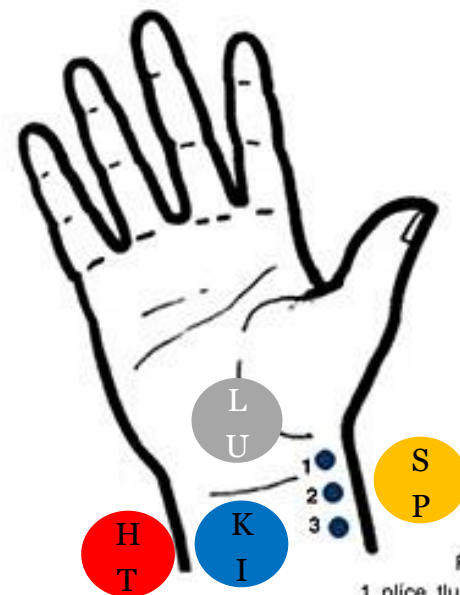

PULSOVÁ DIAGNOSTIKA

LEVÁ RUKA

1. srdce, tenké střevo, ústa
2. játra, žlučník, šlachy, nehty
3. L ledvina, močový měchýř, genitálie

PRAVÁ RUKA

1. plíce, tlusté střevo, imunita, kůže
2. slezina, slinivka, žaludek, děloha
3. P ledvina, osrdečník, mozek, kosti

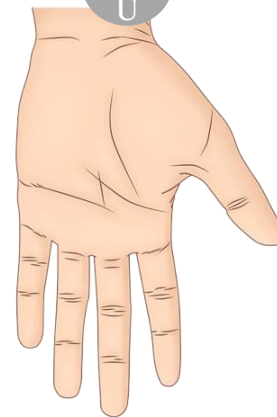
切診 qièzhěn

H
T
L
R
K
I

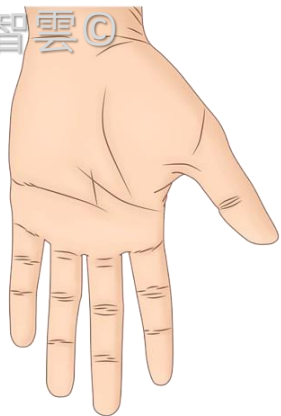
H K
T I
S
P
L U

切 qiè

odpovídat (něčemu)

切诊 qièzhěn

诊

zhěn

形声字。言(讠)表意,其形像张口说话,表示医生用语言询问病情和诊断病症;彡(zhěn)表声,彡有头发细密义,表示诊断疾病应细心周密。形旁简化。本义是诊断病症。

医生给病人看病断定病症:~脉 | ~断 | 门~。

~病 ~察 ~费 ~疗 ~视 ~室 ~所 ~治

出~ 初~ 复~ 候~ 会~ 急~ 切~ 求~

确~ 施~ 听~ 巡~ 应~

诊

vyšetřovat

四诊法 sìzhěnfǎ

ČTYŘI DIAGNOSTICKÉ METODY

TČM

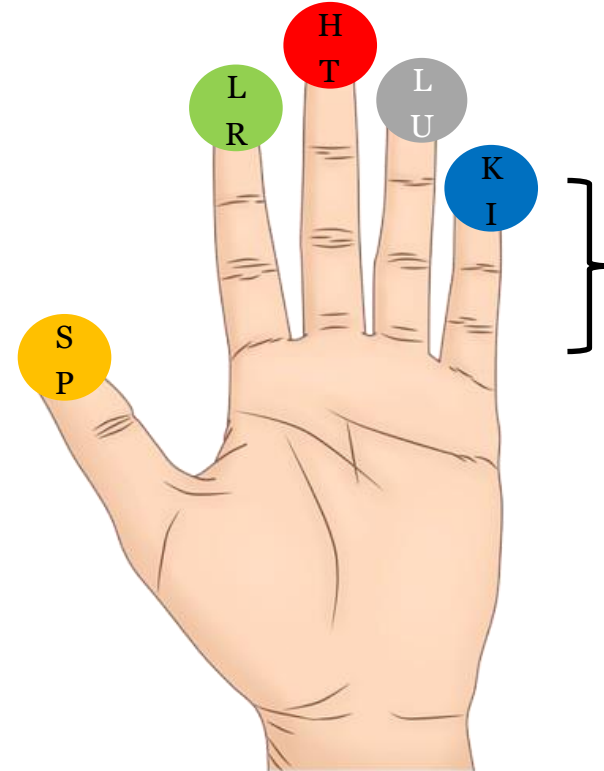

- 望诊 wàngzhěn *diagnostika pozorováním*
(舌诊 shézhěn *dg. jazyka*)
- 闻诊 wénzhěn *dg. nasloucháním a čichem*
- 问诊 wènzhěn *dg. dotazováním*
(十问歌 shíwèngē *Píseň 10 otázek*)
- 切诊 qièzhěn *dg. pohmatem*
(切脉 qiè mài *dg. pulsu*)

Prsty ruky a 5 hybatelů

1 x 6
měsíců
(pololetí)

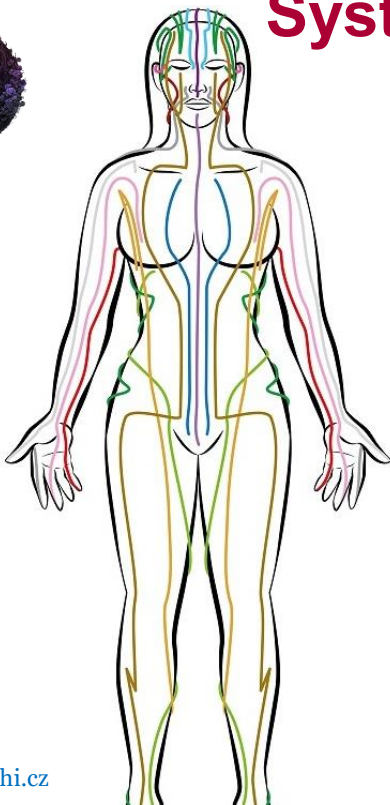
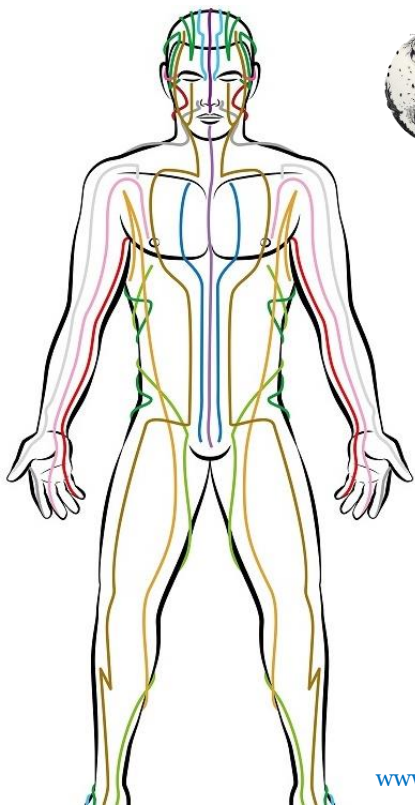

4 x 3
měsíce

Opakování: 1. a 2. přednáška

Systém drah (meridiánů) 经络 jīngluò

木 **dřevo** játra / žlučník

火 **oheň** srdce / t. střevo

土 **země** slezina / žaludek

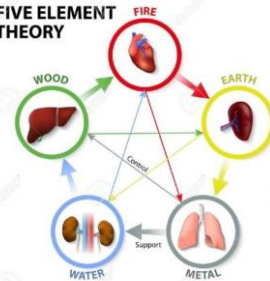
金 **kov** plíce / tl. střevo

水 **voda** ledviny / moč. měchýř

阳

阴

FIVE ELEMENT THEORY

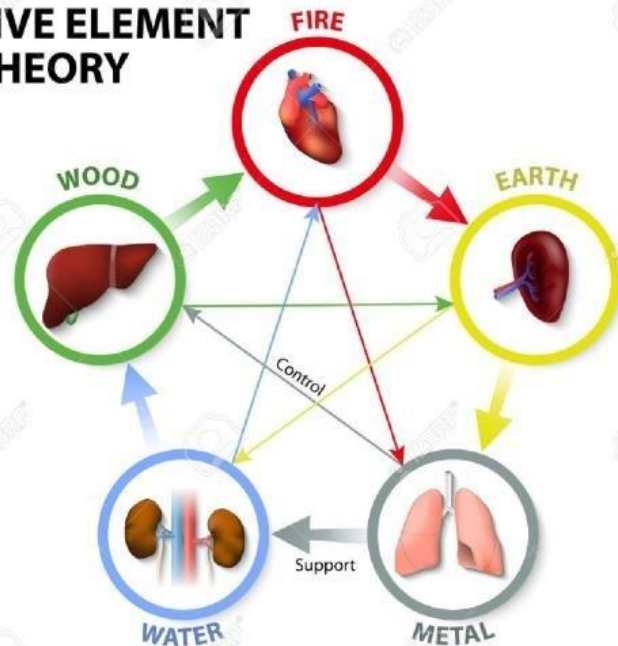
七情 qīqíng

SEDMERO EMOCÍ

- 怒 nù hněv (vztek)
- 喜 xǐ euforie (radost)
- 惊 jīng šok (děs)
- 思 sī přemítání (zádumčivost)
- 悲 bēi zármutek (smutek, žal)
- 忧 yōu sklíčenost (úzkost)
- 恐 kǒng strach

FIVE ELEMENT THEORY

Až 70 % všech našich nemocí údajně emočního původu!

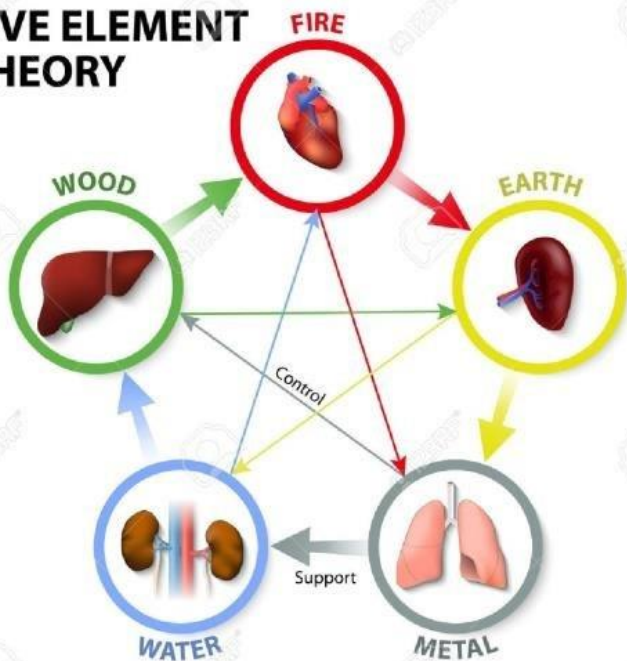

病理 bìnglǐ

PATOLOGIE

FIVE ELEMENT THEORY

Patologie (sy):

经络不通

jīngluò bùtōng

肾阴虚 shènyángxū

肝气滞 gānqìzhì

湿热 shīrè

血瘀 xuèyū ...

经络不通 jīngluò bùtōng ⇨ 疏通经络 shūtōng jīngluò

气血不足 qìxuè bùzú ⇨ 益气补血 yìqì bǔxuè

活血化瘀
huóxuè huà yū

驱寒去湿 qūhán qùshī

滋阴润燥 zīyīn rùnzào

益气生津 yìqì shēngjīn

六淫 liùyín

风 fēng → 祛风 qūfēng

寒 hán → 驱寒 qūhán

暑 shǔ → 解暑 jiěshǔ

湿 shī → 祛湿 qūshī

燥 zào → 润燥 rùnzào

火 huǒ → 去火 qùhuǒ

外因·六淫

風

火

暑

濕

燥

寒

提阳扶正 tíyáng fúzhèng

消炎止痛 xiāoyán zhǐtòng

活血化瘀 huóxuè huàiyū

外因·六淫

風

火

暑

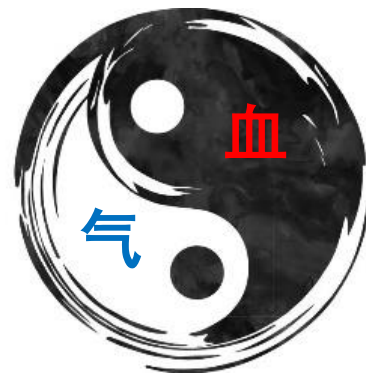
濕

燥

寒

Zdraví pohledem TČM

正确的养生顺序 zhèngquè de yǎngshēng shùnxù

SPRÁVNÉ POŘADÍ PÉČE O ZDRAVÍ

- 通法 tōngfǎ ⇒ 疏通经络 shūtōng jīngluò
- 排法 páifǎ ⇒ 排出毒素 páichū dúwù
- 调法 tiáofǎ ⇒ 调理脏腑 tiáolǐ zàngfǔ
- 补法 bǔfǎ ⇒ 补充营养 bǔchōng yíngyǎng

Diferenciální diagnostika v TČM

八纲辩证 bāgāng biànzhèng

OSMERÁ OSNOVA

POVRCH x NITRO

表 biǎo

里 lǐ

CHLAD x TEPLLO

寒 hán

热 rè

PRÁZDNOTA x PLNOST

虚 xū

实 shí

YIN x YANG

阴 yīn

阳 yáng

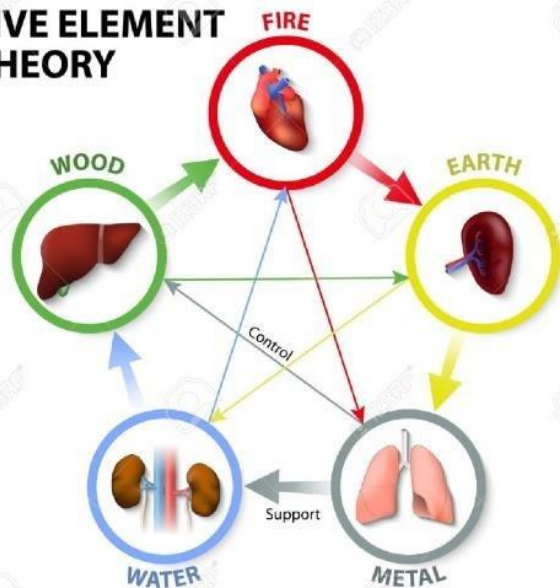
Diferenciální diagnostika v TČM

脏腑辨证 zàngfǔ biànzhenɡ

DIAGNOSTIKA DLE ORGÁNŮ

FIVE ELEMENT THEORY

木	dřevo	肝 / 胆	játra / žlučník
火	oheň	心 / 小肠	srdce / t. střevo
土	země	脾 / 胃	slezina / žaludek
金	kov	肺 / 大肠	plíce / tl. střevo
水	voda	肾 / 膀胱	ledviny / moč. měchýř

Diferenciální diagnostika v TČM

脏腑辨证 zàngfǔ biànzhèng

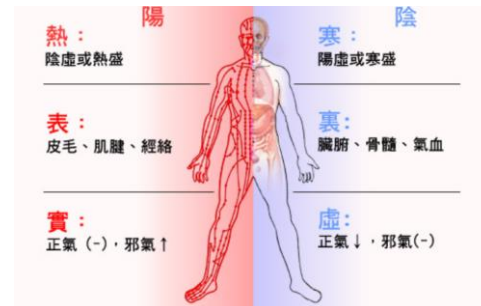
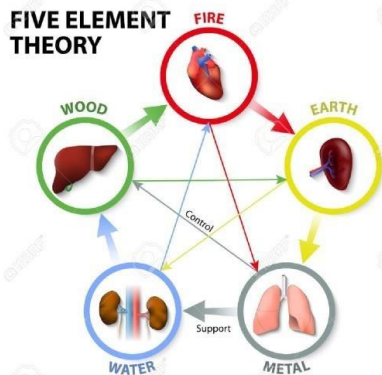
阴阳理论 yīnyáng lǐlùn

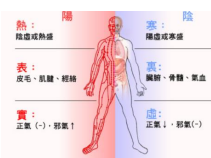
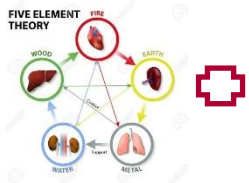
八纲辨证 bāgāng biànzhèng

DIAGNOSTIKA DLE ORGÁNŮ

TEORIE O YIN A YANGU

OSMERÁ OSNOVA

Syndromologie v TČM

肝血虚证 gānxuèxū zhèng **Sy prázdnoty krve jater**

胆郁痰扰证 dǎnyù tánrǎo zhèng **Sy zneklidňování hleny ze stísněnosti žlučníku**

心火亢盛证 xīnhuǒ kàngshèng zhèng **Sy nárustu ohně srdce**

小肠虚寒证 xiǎocháng xūhán zhèng **Sy prázdného chladu v tenkém střevě**

脾阳虚证 píyángxū zhèng **Sy prázdnoty yangu sleziny**

胃热证 wèirè zhèng **Sy horkosti žaludku**

脾胃气虚证 pí-wèi qìxū zhèng **Sy prázdnoty qi sleziny a žaludku**

肺阴虚证 fèiyīn xū zhèng **Sy prázdnoty yin plic**

大肠湿热证 dàcháng shīrè zhèng **Sy vlhké horkosti v tlustém střevě**

肾不纳气证 shèn bù nàqì zhèng **Sy ledvin nenasávajících qi**

膀胱虚寒证 pángguāng xūhán zhèng **Sy prázdného chladu v močovém měchýři**

Vztah orgánů a chutí v TČM

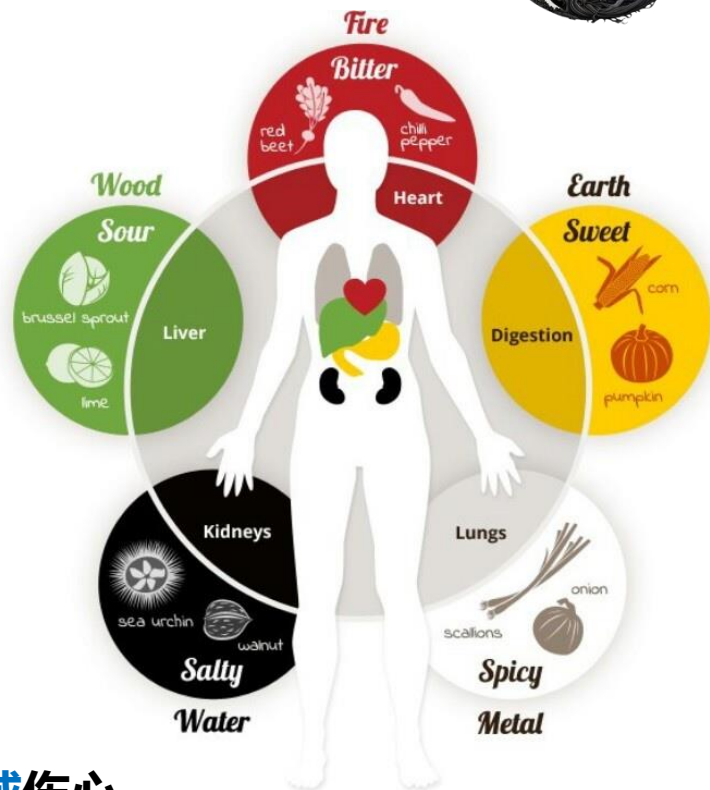
七味 qīwèi

PATERO CHUTÍ

酸	suān	sour	kyselá
苦	kǔ	bitter	hořká
甘	gān	sweet	sladká
辛	xīn	acrid	pálivá (štiplavá)
咸	xián	salty	slaná

+ svíravá, (aromatická) a mdlá

过酸伤脾, 过苦伤肺, 过甜(甘)伤肾, 过辣伤肝, 过咸伤心。

四性 sìxìng

ČTYŘI POVAHY

寒	hán	cold	chladná
凉	liáng	cool	chladivá
平	píng	balanced	vyrovnaná
温	wēn	warm	teplá
热	rè	hot	horká

阴 yīn   ochlazující
 阳 yáng   zahřívající

FYTOTERAPIE

POHLED DO ČÍNSKÉHO HERBÁŘE
中药学

當歸 DĀNGGUĪ (trad.) 当归 (zjedn.)

- český název: **Děhel čínský (kořen)** / *Potřeba návratu – „Vratička“* (p. Ando)
- latinský název: **Radix angelicae sinensis**
- spadá do kategorie: **BUXUE YAO 补血药** bǔxuè yào (**kategorie bylin „doplňujících krev“**)
- dávkování: **6-12 g**
- účinky:

- BUXUE 补血** bǔxuè (**DOPLŇUJE KREV**)
- HUOXUE 活血** huóxuè (**OŽIVUJE KREV**)
- RUNCHANG 润肠** rùrcháng (**SVLAŽUJE STŘEVA**)
- ZHITONG 止痛** zhìtòng (**ZASTAVUJE BOLESTI**)

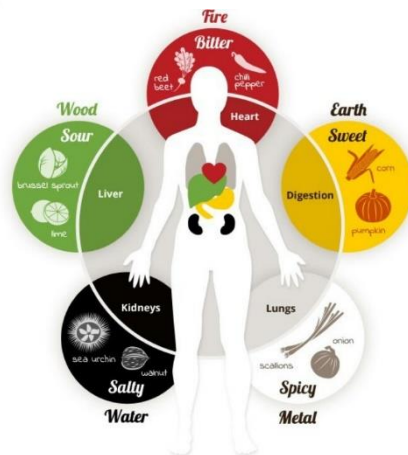
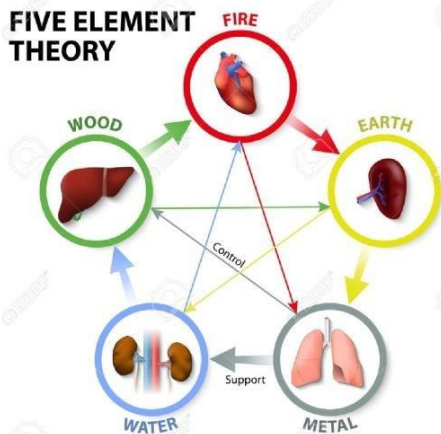
當歸 DĀNGGUĪ (trad.) 当归 (zjedn.)

智雲©

– charakteristika:

- a) Povaha – **TEPLÁ 温** wēn (**YANG**)
- b) Chuť – **SLADKÁ 甘** gān (**ZEMĚ**), **OSTRÁ 辛** xīn (**KOV**)
- c) Tropismus – k dráze (tj. meridiánu) **JATER 肝**, **SRDCE 心** A **SLEZINY 脾** (PLIC 肺)

當歸 DĀNGGUĪ (trad.) 当归 (zjedn.)

a) **BUXUE** 補血 (DOPLŇUJE **KREV**)

Syndrom prázdnoty krve:

- chladné končety **suchá kůže, padání vlasů**, různé **menstruační potíže** a mnoho dalších
- důraz se klade i na **pohyb krve** – doplňuje qi krve
- **prázdnota krve srdce, jater, sleziny**
- **příznaky horka**
- **brnění ve svalech, spazmy**, hybnost končetin, artritida, ochablost beder
- zánět trojklanného, sedacího nervu, CMP

當歸 DĀNGGUĪ (trad.) 当归 (zjedn.)

b) HUOXUE 活血 (OŽIVUJE KREV)

Blokáda krve – z chladu, stagnace i z nedostatečnosti Qi:

- ženská onemocnění obecně: bolesti při menstruaci, neplodnost, poporodní komplikace - krvácení
- 痹症 bìzhèng (sy bolestivého zahrazení), různá poranění
- pásový opar
- vysychání, svědění, praskání kůže, padání vlasů

當歸 DĀNGGUĪ (trad.) 当归 (zjedn.)

c) RUNCHANG 润肠 (SVLAŽUJE STŘEVA)

Zácpa z nedostatečnosti krve, suchost ve střevech

d) ZHITONG 止痛 (ZASTAVUJE BOLESTI)

Bolesti ze stagnace nebo nedostatečné výživy (prázdnoty):

- bolesti na srdci, angina pectoris
- žaludeční vředy, bolesti břicha
- bolest hlavy všech typů
- bolest beder – stáze, chlad
- bolest kloubů a svalů, bolest u kostních výrůstků

枸杞子 GŎUQĪZĪ (trad.) 枸杞子 (zjedn.)

– český název: **Kustovnice čínská (plod) / Plod kustovnice** (p. Ando)

– latinský název: **Fructus lycii**

– spadá do kategorie: **BUYIN YAO 补阴药** bǔyīn yào (kategorie bylin „doplňujících yin“)

– dávkování: **9-12 g**

– účinky:

a) **BUGAN SHENYIN 补肝肾阴** bǔgān shènyīn (DOPLŇUJE **YIN** JATER A LEDVIN)

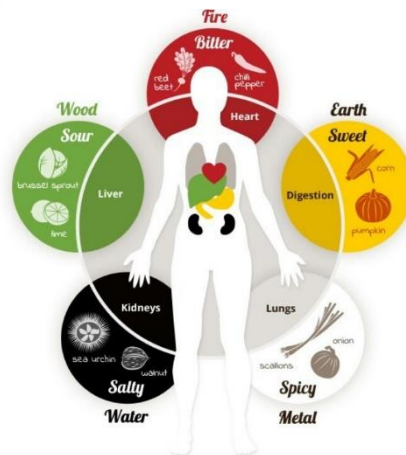
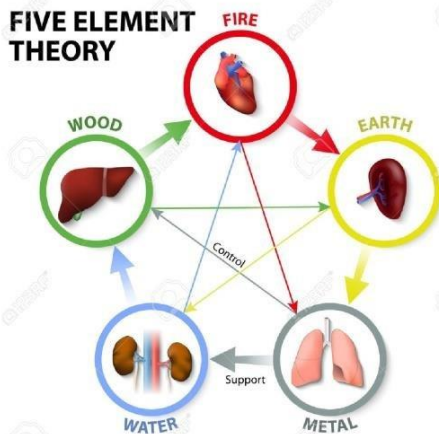
b) **MINGMU 明目** míngmù (PROJASŇUJE **ZRAK**)

枸杞子 Gǒuqǐzǐ (trad.) 枸杞子 (zjedn.)

– charakteristika:

- a) Povaha – **NEUTRÁLNÍ 平** píng (**YIN - YANG**)
- b) Chuť – **SLADKÁ 甘** gān (**ZEMĚ**)
- c) Tropismus – k dráze (tj. meridiánu) **JATER 肝** a **LEDVIN 肾**

枸杞子 GŎUQĪZĪ (trad.) 枸杞子 (zjedn.)

a) BUGAN SHENYIN 补肝肾阴 (DOPLŇUJE YIN JATER A LEDVIN)

Nedostatečnost yin jater a ledvin:

- závratě, šumění v uších, tupé bolesti hlavy, zhoršená paměť, únava
- pobolívání v bedrech a kolenou, noční pocení
- horko pěti srdcí
- neplodnost, impotence, menstruační poruchy
- padání vlasů, předčasné projevy stárnutí, hluchota...

枸杞子 GŌUQǏZǏ (trad.) 枸杞子 (zjedn.)

b) MINGMU 明目 míngmù (PROJASŇUJE ZRAK)

Potíže se zrakem z nedostatečné výživy:

- unavený zrak, pobolívání očí, šeroslepost, světloplachost, létající skvrny před očima
- snížená zraková ostrost, rozmazané vidění

我们平时如何提高身体温度

JAK NAVÝŠÍMĚ TĚLESNOU TEPLOTU

1、通过正确喝水方法，喝40-50度温水，小口慢慢抿下去

Pijte vodu správně; měla by mít 40-50 stupňů, pijte po malých doušcích

2、不吃寒凉冰冷食物

Vyhýbejte se studeným jídlům a nápojům

3、运动促进血液循环

Více se hýbejte – cvičte (teplo urychluje pohyb krve a energie qi v těle)

4、泡脚艾灸排寒湿

Napařování nohou v teplé vodě a moxování pomáhají odstranit vlhký chlad

冬季养生法

DOPORUČENÍ NA ZIMNÍ OBDOBÍ

1、多吃姜

Vařte si doma zázvor (lepší zdravotní účinky) – zázvorová voda ze 7 plátků, bez medu a citrónu!

2、少吃柠檬

Kyselost citrónu (svíravá chuť) vtahuje dovnitř – při a po onemocnění naopak potřebujeme dostat patogen ven na povrch.

3、热早餐

Dopřejte si pravidelné snídaně (07.00 – 09.00 hod.) ve formě vývarů nebo kaší (+ zázvor, skořice, kardamom...).

4、多吃桂枝

Skořice zahřívá, ovšem zvyšuje i krevní tlak. Silné imuno-stimulační účinky se nacházejí ve větvičkách skořicovníku (seženete jako léčivo) – vs. běžně dostupná kůra skořicovníku.

冬季养生法

DOPORUČENÍ NA ZIMNÍ OBDOBÍ

5、少吃水果

Pouze s mírou užívejte čerstvého ovoce a zeleniny – ve své syrové podobě totiž zpravidla ochlazují organismus, čímž se zpomaluje i prokrvení cév.

6、出点汗

V zimě bychom se neměli ve vyšší míře potit (nadměrný sport, sauna – dle konstituce), ovšem zároveň bychom neměli už vzniklé pocení ani potlačovat (boj řádné qi s patogeny – detoxikace z nitra ven).

7、多穿衣服

Chráníme si i povrch těla (v zimě se jinak expanzivní energie regeneruje) – vytváříme „brnění“ pro v zimě jinak náchylnější kůži (vč. teplých ponožek, rukavic...).

8、早点睡

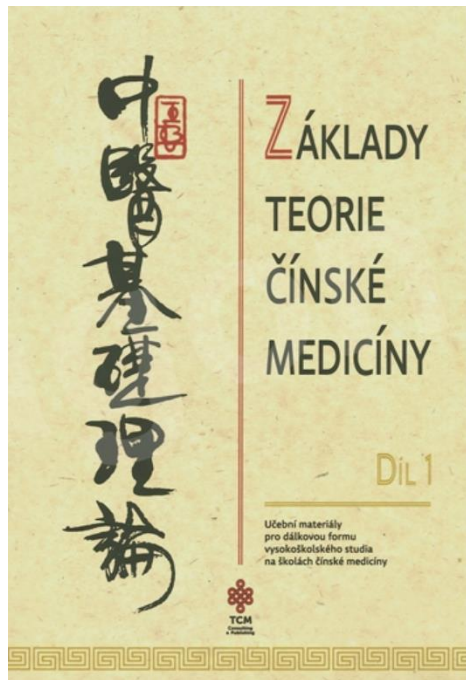
Delší noci (yin) v zimě přímo vybízí k regeneraci a dřívějšímu ulehání k spánku (kolem 21.00 hod.). Vyvarujte se rovněž emočního vypětí a nadměrné práce (od podzimu se příroda ukládá k spánku).

Prostor k dotazům

DOPORUČENÁ ČETBA

Vladimír Ando:

Základy teorie čínské medicíny (4 díly)

Klasická čínská medicína (5 dílů)

Kniha

(Jiho)východní Asie

- Můj šálek čaje

何俊梁 (智雲)

Pořídit lze zde:

- www.pragon.cz
- www.kosmas.cz

(Jiho)východní Asie – můj šálek čaje
aneb Čínský jazyk a rýže – můj denní chléb

Zážitky a postřehy českého studenta z dlouhodobého studijního pobytu v Číně

Zdeněk Chmelka

YouTube kanál

何俊梁 (智雲)

Zdeněk Chmelka - MŮJ ŠÁLEK ČAJE - MY CUP OF TEA 茶

- [@mujsalekcaje-mycupoftea8014](https://www.youtube.com/@mujsalekcaje-mycupoftea8014)
- [Videa zde](#)
- [Playlisty zde](#)
- [FB zde](#)

Zdeněk Chmelka - MŮJ ŠÁLEK ČAJE - MY CUP OF TEA

@mujsalekcaje-mycupoftea8014 224 odběratelů 163 videí

VÍTEJTE / WELCOME / 欢迎光临 / 환영합니다 / ようこそ! >

mujsalekcaje2016.blogspot.com a 3 další odkazy

DOMOVSKÁ STRÁNKA

VIDEA

PLAYLISTY

KOMUNITA

Vytvořené playlisty

RECEPTY / HEALTHY RECIPES

[Zobrazit celý playlist](#)

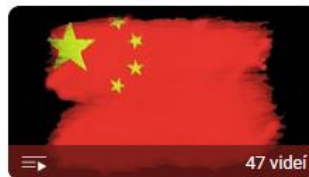
ČÍNSKÁ MEDICÍNA / CHINESE MEDICINE / 中医

[Zobrazit celý playlist](#)

Z NOVÉHO ŠÁLKU

[Zobrazit celý playlist](#)

ČÍNA / CHINA / 中国

KOREA / 한국

智雲© Seznam zdrojů a fotodokumentace

- CHMELKA, Zdeněk. *Čínský jazyk pro praxi čínské medicíny (praktický on-line kurz)*.
- HALVOVÁ, Judita. *Herbář – Zhong Yao Xue: 1. díl (Bu Xue + Huo Xue Hua Yu); el. verze*.
- LUCKÝ, Jozef. *Doporučení na zimní období (internet)*.
- 潘虹妃老师. *我们平时如何提高身体温度 (PPT)*.
- www.yw11.com/zidian

Případné další internetové zdroje použitých obrázků na vyžádání u autora prezentace.

中

智雲©

中
• ZHONG
• HUA
• WEN
• HUA

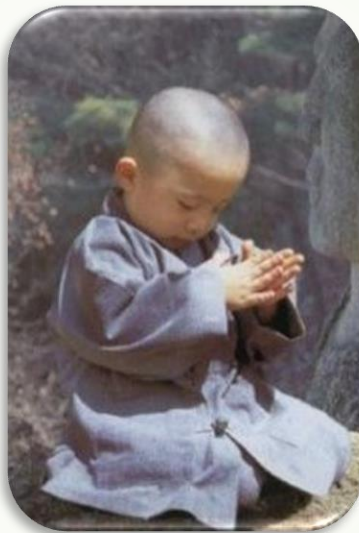
要义

大
一
统

Zdeněk Chmelka, MAT

2024

Děkuji za pozornost!

謝

謝

Zdeněk Chmelka, MAT

2024

mujsalekcaje2016@gmail.com